

Kuzey Makedonya Türklerince Söylenen Türkülerde Kadın Tefekkürü

*[Women's Reflection in Folk Songs of the North Macedonian
Turks]*

Gülçin BALAT*

Özet: Sözlü kültür ürünlerinden olan türküler, muhtevasında Türk kültürüne dair birçok kod bulundurmaktadır. Milletlerin duygu ve his dünyasının yansıması olan türküler, Türk kültürünün mevcut olduğu her coğrafi bölgede yer alır. Sözlü bir kültürel iletişim yolu olan türküler yaratım ve icralarına göre anlamlara sahip olur. Türk Dünyası'nın sol kanadında yer alan Balkan yarımadasında da Türkler arasında türküler söylenmektedir. Türkülerde yerel ve evrensel kültürel özellikler bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kuzey Makedonya Türkleri, türkü, imaj.

Abstract: Folk songs, which are among the oral cultural products, contain several codes about Turkish culture. Folk songs which are the reflection of the world of feelings and emotions of nations take place in every geographical region where Turkish culture exists. Folk songs, as oral cultural communication ways, have meanings according to their creation and performance. Folk songs are also sung among Turks in the Balkan peninsula, located on the left wing of the Turkic World. Folk songs have local and universal cultural features.

Keywords: North Macedonian Turks, folk song, image.

Giriş

Türküler yüzyıllardır; duyguları, düşünceleri, inançları, pratikleri ve kalıp yargıları geçmişten günümüze, günümüzden geleceğe taşıyarak âdeta bir köprü vazifesi görür. Türküler, toplumların ortak bilincini ve bilinçaltını yansıtan kültür hazineleridir. Halk türküleri bir toplumda en yaygın şiir ve müzik formudur (Mirzaoglu 2015: 35). “Halkın ortak yaratması sonucu ortaya çıkan anonim eserler arasında yaygınlık derecesi bakımından türküler ilk sırayı alırlar.” (Bekki 2004: 37). Yahya Kemal’e göre “bizim romanımız şarkılarımızdır.” Ahmet Hamdi Tanpınar’a göre de “Anadolu insanının romanı, türkülerdir.” (Tokel 2002: 292). “Yahya Kemal ve Tanpınar’ın müziği,

* Doktora Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi, Türk Halkbilimi Ana Bilim Dalı, gulcin.balat@hotmail.com

mimariyi, şiiri tema olarak öne çıkarmaları, bunlarsız bir uygarlık bilincinin oluşamayacağını vurgulamaları” (Abacı 2000: 53), türkülerin tarihinden kopartılmaması gerektiğinin önemini yansıtmaktadır.

Türküler, geleneksel yapıyı içinde barındıran toplumun kültürünü bünyesinde taşıyan bir özelliğe sahiptir. Bu açıdan bakıldığında türküler için toplumun aynasıdır denilebilir. Geleneksel bir toplumda kadının özgürlüğü, bağlı olduğu mekâna göre sınırlanmaktadır. Bu mekân, ev içi ortam olarak düşünülebilir. Geleneksel yaşamın yoğun olarak işlendiği türkülerde ise kadınlar, ev dışı mekânlarda boy gösterdiği zaman erkeklerin nazarlarından kaçmamış ve kadınlar seçilen durumuna düşmüştür (Erdal 2011: 43).

Türkü terimi ilk defa Alî Şîr Nevâyî tarafından Mîzânü'l-Evzân adlı eserinde kullanılmıştır: “O, haddinden fazla beğenilen ve ruha ferahlık veren zevk ü sefaya düşkün kimselere faydalı ve meclisleri süsleyici bir şarkı türüdür. Şöyle ki bu türü güzel söyleyen kimseleri sultanlar himaye eder, Türkîgüy lakabıyla meşhurdurlar. Bu da Remel-i Müsemmen-i Mahzûf vezniyle terkip edilir.” (Alî Şîr Nevâyî 1993: 118’den akt. Yakıcı 2013: 50). Anadolu’da hece vezniyle yakılmış türkülerin ilk örnekleri 16. yüzyılda görülmektedir. Şekil olarak ve türkü adını taşıyan bu örnek, Öksüz Dede’ye (Kaya 1999: 131) aittir. Bugüne dek pek çok bilim insanı türküyü tanımlamıştır. Bu tanımlamalara örnek vermek gerekirse; Mehmet Fuat Köprülü türküyü, “Türklere mahsus bir besteyle söylenen ve diğer halk şiiri türlerinden ezgisi ile ayrılan anonim halk şarkıları.” (1976: 246) şeklinde tanımlamıştır. Doğan Kaya ise bu türü, “Halkın ruh hâlini, derdini, neşesini, zevkini, dünya görüşünü, inancını, karşılaştığı hadiseleri yansıtan; hece ölçüsüyle ve bir veya dört mısralı bentlere çoğu defa bağlantıların getirilmesiyle, söylenen; manzum ve ezgili anonim ürünlere türkü denir.” (1999: 131) diye tanımlamıştır.

Bir başka tanım ise Ali Yakıcı’ya aittir:

“Duygu, düşünce, hayâl ve birey ya da toplum olarak doğumdan ölüme kadar yaşanan, insan ve toplumda iz bırakan bütün olayları dile getiren, sevinçli ya da üzüntülü zamanlardaki coşku ve heyecanı yansıtan, kaynakları genellikle ozan, türkü yakıcı ve söyleyici kişilerden oluşan, hangi edebiyat şubesine ait ya da hangi biçim ve türde ortaya çıkmış olursa olsun halka mal edilerek anonimleşen, şölende, düğünde, toplantıda ve her türlü icra ortamında dillerden düşürülmeyen, icracısı, icra ortamı ve konusuna göre kendine has bir ezgiyle söylenen manzum ürünlere ‘türkü’ denir.” (2013: 58).

Türküler;

1. Anonimdir.
2. Otantiktir.
3. Zamanda derinlik, mekânda yaygınlık özelliğine sahiptir.

4. Sözlü gelenek ile günümüze kulaktan kulağa, ağızdan ağza usta-çırak ilişkisi ile gelmiştir.
5. Gerçek hayat ile ilgilidir.
6. Kolay öğrenilir (Eke 2009: 479)

Türkler, günümüzde Türkiye dışında Balkanlarda da varlıklarını sürdürmekte ve Balkanların en kadim milletleri arasında yer almaktadır (Akgün 2011: 75). Türkülerimiz, Rumeli'deki sözlü-yazılı edebiyat geleneğinin ve Türk müzik kültürünün en önemli unsurunu, en zengin türünü oluşturmaktadır (Güçlütürk 2013: 114). Çalışma konumuz olan Kuzey Makedonya'da derlenen türkülere baktığımızda konu bakımından Türkiye'ye ait olan türkülerle aynı özellik sergilemekle birlikte farklılıkların da olduğu göze çarpmaktadır. Farklılıkların olmasını, yeni ortamda ortaya çıkan özel sosyal yaşamdan kaynaklandığı (Çelik 2013: 326) şeklinde ifade etmek mümkündür.

Konuları bakımından Kuzey Makedonya türküleri ise şu şekilde sınıflandırılabilir:

1. Ninniler
2. Aşk Türküleri
3. Ayrılık Türküleri
 - a. Askerlik Türküleri
 - b. Gurbet Türküleri
 - c. Ayrılmak Nedeni Belli Olmayan Türküler
4. Tarihi Konularla İlgili Türküler
5. Yergi Türküleri
6. Eşkıya Türküleri
7. Hapishane Türküleri
8. Ağtlar
9. Düğün Türküleri
10. Çeşitli Bayram ve Dini İnançlarla İlgili Türküler
11. Anlatı Türküleri
12. Mülhemalar ve İki Dilli Türküler (Hasan 2008: 23-24)

Kuzey Makedonya türkülerinin %70'inde aşk türküleri, diğer kısmında ise ağırlıklı olarak ayrılık türküleri yer almaktadır (Hasan 2008: 27-30).

“Türkülerin tematik açıdan sınıflandırılmasında lirik türküler içinde aşk/sevda türküleri çoğunluğu oluşturur. Bu tarz türküler, kadın/erkek ilişkileri üzerine yakılmış veya söylenmiş türkülerdir. Dolayısıyla, bu türden yakılmış türküler cinsiyet faktörünün yarattığı karşılıklı veya karşılıksız duyguların ve bunların kişilere -kadın/erkek- yaşattığı olayların şekillendirdiği söylenebilir.” (Mirzaoglu 2019: 305).

Kuzey Makedonya Türklerinin Türkülerinde Kadın Tefekkürü

Kuzey Makedonya Türkleri tarafından söylenen türkülerde ağırlıklı olarak kadın adları geçmektedir. Türkülerde yer alan kadın adları, genellikle türküyü adını veren kişidir. Bu bakımdan ad verme önemli bir olaydır. Ad ve kişilik arasında kültürel bir ilişki vardır.

“İnsanlar bir kişinin, bir nesnenin, bir durumun ya da bir olayın adını koymadan, onu bir belirtiyile, bir sıfatla, bir özellikle nitelendirmeden rahat edemezler. Adsız biri, bir olay, bir durum tedirgin edicidir. Belli olan, belirli kılınan bilinen şey insanoğlunu rahatlatır; kargaşayı, karışıklığı, yanılgı ve yanlışlığı önler, ilişkileri düzenler.” (Örnek 2014: 205).

Türk kültüründe de “ad verme” geleneği çok önemli bir motiftir. Kuzey Makedonya Türklerinin türkülerinde geçen kadın adlarının yoğunluğu dikkati çekmektedir. Bu türkülerin eril bir bakış açısıyla yaratıldığı türkülerin içeriğinden hareketle analiz edilebilmektedir. Sevdığı kadına ya da özlem duyduğu kadına güzel sözler söyleyen erkekler, bu türküler vasıtasıyla duygularını karşı cinse ifade etmişlerdir. Bu türkülerde kadının fiziksel özelliklerine de yer verilmiştir. Kadınların fiziksel görünüşleri, göz rengi, boyu, saç vb. özellikler türkünün içeriğini oluşturan unsurlardır. Bunun yanında türkülerde kadınlara ithafen unvan veya sıfatlar da kullanılmıştır. Bu sıfatlar, hakkında türkü yaratılan kişinin karakter özelliğini yansıtmaktadır. Bu cümleyi özetlemek gerekirse aşağıdaki Aldir Be Aldir Mukades türküsü analiz edilebilir:

Aldir Be Aldir Mukades

Aldir aldir be Mukades
Al yanakların baldır Mukades
Al yanakların baldır

O kınalı ellerinle Mukades
Beni uykudan kaldır Mukades
Beni uykudan kaldır (Hasan 2008: 82)

Bu türküde, Mukades isimli bir kadının fiziksel özellikleri anlatılmaktadır. Al renk ile kadının sağlıklı olduğu ve erkek tarafından ona ilgi duyulduğu anlaşılmaktadır. Bu türküde kadının yanakları, dikkati çeken tasvir unsurudur. Özellikle yanaklara vurgu yapılmakla birlikte Mukades’in elleri kınalıdır. Bu ifade, Mukades’in yeni evli olabileceği ihtimalini ortaya koymaktadır. “Beni uykudan kaldır” ifadesi ise bu türkünün Mukades’in eşine ait olabileceğini düşündürmektedir.

Anım Ayşe

İki tahta kakarsın be Anım Ayşe
Kapı arasından bakarsın
Arasından bakarsın
Bakarsın be Anım Ayşe
Yürecigimi yakarsın (Kurt.) (Hasan 2008: 85)

Ayşe adı Kuzey Makedonya Türklerinin türkülerinde sıkça geçen kadın adlarından biridir. Bu bakımdan frekansı oldukça yüksektir. Ayşe adlı kadına duyulan aşkı ifade eden mısralarda “Anım” sıfatıyla Ayşe’nin karakterine gönderme yapılmıştır. Kuzey Makedonya Türkleri, Balkan Türkçesi ağız özelliklerini göstermektedir ve sözlü kültür ürünleri de bu ağız özellikleriyle derlenmiş ve orijinal ağız özellikleriyle yazıya geçirilmiştir. Balkan Türklerinin konuştuğu Türkçede genellikle kelime başındaki “h-“ sesi düşer. Bu türküde ve çalışmamızdaki birçok türkü içeriğinde durum böyledir. Bu türküde geçen “anım” kelimesi, “hanım” kelimesinin Balkan Türkçesindeki kullanımıdır. Ayrıca da bir hitap ifadesidir.

Aticem’m

Dağlar dağladı beni
Gören ağladı beni
Ben bu yoldan geçtim Atice’m
Sevda bağladı beni (Koc.) (Hasan 2008: 89)

Kuzey Makedonya’da Türklerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerden biri olan Kocacık’ta derlenen bir türküde (H)Atice isimli bir genç kıza duyulan aşk anlatılmaktadır. Atice’ye olan aşkın mahzun bir biçimde ifade edildiği mısralarda kişinin Atice’ye olan bağlılığı ortaya koyulmaktadır.

Arzı

Arzı’yı suya yolladım
Vardım kendim doldurdum
Dolu deyi kaldırdım
Kol baylerimi çaldırdım (Doy.) (Hasan 2008: 407)

Sıra Sıra Kazanlar

Sıra sıra kazanlar aman Ayşe’m
Kara yazi yazanlar Cennet yüzü gömesin Ayşe’m
Aramizi bozanlar Ayşe’m
Aramizi bozanlar (Bingöl 2015: 177)

Kuzey Makedonya Türklerinin söylediği türkülerin içeriğinde kullanılan temaların başında aşk gelmektedir. Aşk duygusu ile ilişkili olarak bu türkülerin muhtevasında “âşık, maşuk ve rakip”e yönelik ifadeler ve

dua/beddualar bulunmaktadır. Sevdığı kadın olan Ayşe'ye seslenen kişi, onunla arasını bozanlara beddua etmekte ve o kişiler hakkında olumsuz duygular taşımaktadır. Türk-İslâm kültüründe yer alan cennet ve cehennem inancına bağlı olarak bu türküde Ayşe ile arasına giren rakibe beddua eden kişi, iki sevgilinin ayrıldığına işaret eden "Kara yazı yazanlar Cennet yüzü görmesin Ayşe'm" ifadesini kullanmıştır.

Ayşe'min Ne Ka Güzel Saçları Var

Ayşe'min ne ka güzel saçları var
Saçları de sende altın tarak bende
Ayrılamam ben senden vay
Ayşe'min ne ka güzel elleri var
Elleri sende altın yüzük bende (Str.) (Hasan 2008: 96)

Kuzey Makedonya Türkleri tarafından söylenen türkülerdeki kadın tefekküründe kadının fiziksel özelliğini ifade eden kelimeler en çok kadının saç ile anlatılmıştır. Halk şiiri geleneğimizde sevgilinin en önemli unsurlarından biri saçtır. Saç/kâkül, âşığı sevgiliye bağlayan ve onu cezbeden bir etkiye sahiptir. Bu nedenle onun etkili silahlarından biridir (Gülvodina 2019: 103). Ayşe'nin saçlarının güzelliğine vurgu yapılan türküde onun saçlarının güzelliği ifade edilmekte ve ona âşık olan kişi, o güzel saçlara layık altın tarağı olduğunu ifade etmektedir. Bunun yanında Ayşe'nin ellerinin güzelliği de betimlenmiştir. Onun ellerinin güzelliğine layık olan saçları gibi yine altın yüzüktür. Bir maden olan altın, bakır ve gümüş gibi diğer madenlerin yanında daha pahalı ve değerlidir. Bu bakımdan sevgiliye layık olan da pahalı ve değerli olmalıdır. Çünkü sevgilinin güzelliği de ona layıktır.

Ayşe'm Nerden Gelirsin-Uşak'tan

Ayşe'm nerden gelirsin
-Uşak'tan
Ben seni bilemedim (yandım çakır Ayşe'm) belindeki kuşaktan
Ayşe'm nerden gelirsin
-Oraktan
Ben seni bilemedim (yandım çakır Ayşe'm) saçındaki taraktan
Ayşe'm nerden gelirsin
-Gezmeden
Ben seni bilemedim (yandım çakır Ayşe'm) başındaki yazmadan
Ayşe'm Ayşe'm (şu) daylerin dibegi
Sen kime teslim ettin (yandım çakır Ayşe'm) eyva gibi göbeği (Rad.) (Hasan 2008: 96)

Ayşe'nin günlük hayatına dair birçok unsurun yer aldığı bu türküde hâkim tema aşktır. Onun fiziksel özellikleri adının sıfatı olmuştur. Gözlerinin güzelliğine gönderme yapılan Ayşe'nin çakır gözleri, onun âşığını oldukça

etkilemektedir. Ona olan duygularını “yan-“ fiiliyle ifade eden kişi, Ayşe’nin fiziksel özelliklerini her mısırda tasvir etmiştir. Belindeki kuşağından saçındaki tırağından başındaki yazmadan da sevdiği kadını tanıyamayan âşık, son dizide Ayşe’ye sitem etmekte ve hesap sormaktadır. Bu türküde dikkati çeken diğer bir unsur ise türküde geçen mekân ile ilgilidir. Türkiye’de bulunan bir şehir olan Uşak, türkünün muhtevasında yer almaktadır. Bu özellikten hareketle, bu türkünün mekânsal bağlamının Türkiye ile ilişkili olduğu ve bu kişilerin hafızasında yer aldığı açıktır.

Ela Gözlerin Gördüğüm

Ela gözlerin gördüğüm akşam
Çay kenarında gezdim doya doya
Aşk dolu kalbini kalbim o akşam
İşledi aşk teliyle ipek oya (Üs.) (Hasan 2008: 134)

Kuzey Makedonya Türklerinin türkülerindeki yer alan aşk temasını yansıtan ifadelerin başında “göz”ler gelmektedir. Sevdiğinin gözlerine olan beğenisini ifade eden kişi, onu görüş hikâyesini mısralarda anlatmıştır. Üsküp’ten derlenen bu türkünün Vardar Nehri kenarında geçen bir olaydan teşekkül etmiş olma ihtimali oldukça yüksektir. Vardar Nehri ve ovasının güzelliğinin anlatıldığı türkülerde, bu coğrafyanın kız ve kadınlarının güzelliğine de vurgu yapılmıştır. Vardar Ovası isimli türküde geçen “al topluklu beyaz kızlar” cümlesi bu görüşü destekler niteliktedir. Yukarıda ele alınan türküdeki muhtevadan hareketle bu aşka duyulan saygı ve özen, mısralara yansımıştır. “İşlemek, tel, ipek oya” gibi ifadeler tenasüp sağlamış ve kişinin bu aşkı ilmek ilmek işlediğini anlatmıştır. Bu mısralar, o dönemde iğne oyası yapıldığına da işarettir. Kadın ile erkek arasındaki iletişimin günümüzdeki kadar açık olmadığı zamanlarda iğne oyası da kişilerin birbirlerine duyguları anlatmak için kullanılan somut bir kültürel unsurdur. Soyut duyguların somutlaştırıldığı ve anlamlandırıldığı bu gelenek, toplumsal hayata dair birçok mesaj içermektedir.

Elma Yanaklı Gelin

Leblebi koydum tasa aman aman
Doldurdum basa basa
Güzellerden güzelsin elma yanaklı gelin
Azıcık boyun kısa

Keklik dağda çavkırır aman aman
Kız kestane kavurur
Sen kavur da ben yiyem elma yanaklı gelin
Aç odanı gireyim (Ay.) (Hasan 2008: 134)

Kuzey Makedonya Türklerinin söylediği türkülerde kadın, genel olarak elma yanaklı ve ayva/eyva göbekli olarak betimlenmektedir. Kadının boyu hakkında da fikir verilen bu türkünün yeni evlenmiş ya da gelin olmuş bir kıza dair söylendiği açıktır. Bu türküde geçen “elma” meyvesi Türk kültüründe bereket ve doğurganlık ile de özdeşleştirilmiştir. Bu türküde “elma yanaklı” olarak ifade edilen kızın sağlıklı olduğu da bu şekilde örtük olarak ifade edilmektedir.

Sonuç

Türk Dünyası’nın kadim bir parçası olan Balkan coğrafyası, geçmişten günümüze Türk kültürüne ve diline dair unsurları bünyesinde ihtiva etmiştir. Balkan coğrafyasında yer alan ülkelerden biri de Kuzey Makedonya’dır. Türk nüfusun ve kültürünün günümüzde aktif olarak yaşandığı bu ülkede Türk kültürüne ait maddî ve manevî kültür unsurlarının bakiyesi oldukça fazladır. Bir milletin kimlik oluşumunda ve muhafazasında önemli rol oynayan folklor unsurlarına ait örnekler, bu bölgedeki Türklerin kimliklerini korumalarında önemli bir alandır. Bu noktada sözlü kültür ürünlerinden kabul edilen türküler çalışmamızın konusudur. Türk ekolojisine dair kültürel kodları muhtevasında barındıran türkülerde kadın algısı, üzerinde çalıştığımız motiftir. Kuzey Makedonya Türklerinin kadına karşı bakışının sözel yansıması olarak ele alınan türkülerde kadın (dişil) cinse ait “kadın, kız, genç kız, hanım” gibi ifadeler yer almakla birlikte “gelin, kaynana, baldız, sevgili, yâr, kız kardeş, ana” gibi toplumsal cinsiyeti de ifade eden roller tespit edilmiştir. Kadınlar türkülerde özellikle aşk ve hasret temasıyla ilişkili olarak yer almaktadır. Kadın, sevgili veya yâr, özlenen kişidir. Gözleri çakır, ela, mavi veya kahverengidir. Fiziksel özelliklerine yer verilen türkülerde özellikle yanakları betimlenmiştir. Yanakları al ve alma/elma gibidir. Boyu kimi türkülerde kısa kimi türkülerde uzundur. Fistanı, yeleği mor ve çiçeklidir. Kuzey Makedonya Türklerinin türkülerindeki kadının giyim-kuşamı özellikle mavi, mor ve al renk ile ifade edilmiştir. Türkülerde yerel unsurlar yanında Türkiye’ye ait mekânsal veriler de yer almaktadır. Türkülerde kadınları anlatan birçok unsur bulunmaktadır. Türküye ad veren kadının türkü içinde fiziksel ve ruhsal tasvirlerine yer verilmiştir. Toplumsal cinsiyet rollerine bağlı olarak kadın, tarlada ve bahçede çeşitli sorumluluklara sahiptir. Kuzey Makedonya Türklerinin türkülerindeki kadın tefekkürü, eril (erkek) bir bakış açısıyla yaratılmıştır. Bu sebeple türkülerde onların güzelliklerine vurgu yapılmakta ve türkü diliyle iletişim sağlanmaktadır.

Kaynaklar

Abacı, T. (2000), *Yahya Kemal ve Ahmet Hamdi Tanpınar’da Müzik*, İstanbul: Pan Yayınları.

- Akgün, A. (2011), "Bulgaristan'dan Anadolu'ya Göçen Türkçe ve Türk Edebiyatı", *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, C. 1, S. 1, s. 75-79.
- Alî Şîr Nevâyî (1993), *Mizânü'l-Evzân (Vezinlerin Terazisi)*, Haz. K. Eraslan, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Balat, G. (2018), *Makedonya-Kanatlar Köyü Folkloru Üzerine Bir İnceleme*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bekki, S. (2004), *Baş Yastıkta Göz Yolda Sivas Türküleri*, İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Bingöl, B. (2013), *Makedonya Türklerinin Türküleri Üzerine Bir İnceleme*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelik, M. (2013), "Makedonya Türkleri Tarafından Söylenen Dügün Türküleri", *BAL-TAM Türklük Bilgisi Dergisi*, C. 10, S. 19, s. 323-330.
- Eke, M. (2009), "Türk Halk Müziğinde Av Konusunu İçeren Türküler", *Acta Turcica*, C. 1, S. 1, s. 479-491.
- Erdal, T. (2011), "Erkek Ağzılı Türkülerde Kadın İmaji", *Folklor/Edebiyat*, C. 17, S. 65, s. 37-52.
- Güçlütürk, T. (2013), "Prizren'de Türkü Geleneği ve Yeni Derlenen Prizren Türküleri Üzerine Ayrıntılı İnceleme", *Hikmet*, S. 21, s. 112-121.
- Gülvodina, G. (2019), "Bulgaristan Türklerinin Türkülerinde Kadının Fizikî Özellikleri", *Balkanistik*, C. 1, S. 1, s. 97-114.
- Hasan, H. (2008), *Makedonya Türklerince Söylenen Türküler*, Ankara: AKM Yayınları.
- Kaya, D. (1999), *Anonim Halk Şiiri*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Mirzaoglu, F. G. (2019), *Halk Türküleri*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tokel, B. B. (2002), *Bağımıza Gazel Düştü-Müziğe Dair*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yakıcı, A. (2013), *Halk Şiirinde Türkü*, 2. Baskı, Ankara: Akçağ Yayınları.

Ekler

1. Bir Evler Yaptırdım Mori Keziban

Bir evler yaptırdım mori **Keziban** orocılara
Oyvarda **Keziban** orocılara
Alan seni verine **Keziban** Kızılgiçlere
Oyvarda **Keziban** Kızılgiçlere (Kon.) (Hasan 2008: 138)

2. Bir Aşk İlen Beni Yakarlar

Bir aşk ilen beni yakarlar aman
Seni bana **Fatime'm** vermezler aman
Yandan **Fatime'm** sen anla beni
Gel kaçalım gidelim yalvartma beni (Kon.) (Hasan 2008: 107)

3. Düriye

Düriye'min güğümleri kalaylı ah kalaylı
Düriye'min aldatması kolaylı ah kolaylı
Fistan giymiş etekleri alaylı alaylı aman aman (Rum.) (Hasan 2008: 133)

4. *Esmâ*

Ayde Esmâ ayde be kızım
Paytona binelim
Aman Esmâ paytona binelim
O paytonle canım be Esmâ
Bizeka gidelim
Aman Esmâ bizeka gidelim (Koc.) (Hasan 2008: 137-38)

5. *Gülizar*

Aman aman Gülizar şanlı da Gülizar
Merhamet eyle
İki elim koynunda da Gülizar
Çok güzel öyle
İki elim koynunda da Gülizar
Çok güzel böyle (Pır.) (Hasan 2008: 134)

6. *Al Kınanın Allığına*

Al kınanın allığına mor kınanın morluğuna
Hep kızların körlüğüne
Ayler ayler ne güzel yaraşmış kınalı eller
Dururken ayler nenesi hem babası
Ayler ayler ne güzel yaraşmış kınalı eller (Oh.) (Hasan 2008: 81)

7. *Baldız Türküsü*

Kara ecel satımı
Baldız hanım altını
Sallama baldız koca memelerini
Ben aldırıyorum canımı ağlımı (Rum.) (Hasan 2008: 99).

8. *Ben Bir Köylü Kızıyım*

Ben bir köylü kızıyım
Davar inek sağarım
Çıktım yolun üstüne
Çobanımı ararım (Val.) (Hasan 2008: 101)

9. *Bir Evler Yaptırdım Mori Ramize'm*

Bir evler yaptırdım mori Ramize'm
Sazdan samandan aman aman sazdan samandan
İçine giremedim mori Ramize'm
Tozdan dumandan aman aman tozdan dumandan (Balat 2018: 171)

10. *Çavenin Çeşme Dolu*

Kaleden attın beni
Kumlara kattın beni
On sekiz yaşındayken yangın Hanife'm

Ellere sattın beni
On beş yaşındayken sevdiğim aman
Burda de verdin beni (Pır.) (Hasan 2008: 116)

11. *Çoban Kızı Koyunlari*
Çoban kızı koyunlari
Otlatalım ikimiz da
Şu çayırda yüz üstüne
Bırakalım da şu çayırda
Em anandan em babandan
İzin al bir gececik (Rad.) (Hasan 2008: 122)

12. *Ey Kral Kızı*
Ey kral kızı ne bakarsın kuleden
At kendini kurtulasın aman beraden
Ferecemin 15 arşin kilidi
Ah yüreğimde kan kalmadı aman beraden (Hasan 2008: 181)

13. *Ferdane Türküsü*
Hamamdan gelirim Ferdane'm
Rakı şişe elimde of aman aman
Ferdane çıkmış Şaban'a
Eteği elinde of aman aman (Ded.) (Hasan 2008: 144)

14. *Feride'm Türküsü*
Samanlıklar arasında Feride'm
Aman buldum izini
Samanlıklar arasında Feride'm
Aman buldum izini (Res.) (Hasan 2008: 144)

15. *Gülsüm Kız*
Gülsüm kız
Oturmuş yelek dikmeğe
Salim çocuk gelmiş
Alıp gitmeğe (Buç.) (Hasan 2008: 340)

16. *Hayriye'm*
Otbuskaya geleceğim Hayriye'm vuracam seni
Nasıl kiyacaksın be hayın vurasın beni

Kamyona bindirdiler Hayriye'm gözlerim bakar
Bolnitza'da indirdiler kanlarım akar

Bolnitza'nın kapıları Hayriye'm ko açık dursun
Hayriye'min yaralara serinlik vursun (Hasan 2008: 181-82)

17. *Hovarda Fehime*
Almayı attım nar çıktı
Dar sokakta yâr çıktı
İki sıkı bir ısırdı
Ovardalı Fehime'm
Al yanaktan kan çıktı (Grad.) (Hasan 2008: 154)

18. *İlmiye'm*
Çukurköy başlarında İlmiye'm
Kızıl pelit meşesi İlmiye'm
Kızıl pelit meşesi
İlmiye'yi sorarsanas aman aman
Lambaların şişesi İlmiye'm
Lambaların şişesi (Pır.) (Hasan 2008: 413)

19. *Küçük Fatime*
Cami altında değirmen
Ben o değirmene girmem
Girsem eğlenmem
Ben İseyin'i beyenmem
Ergen Fatime'm (Sev.) (Hasan 2008: 187)

20. *Meridem*
Tütüne mi gidersin amman amman
Tütüne mi gidersin
O tütünün içinde sürmeli Meridem
Delikanlı beklersin (Hasan 2008: 188)

21. *Muradiye*
Muradiye'm yatar boyday içinde
Şevk aldı balkanı bir saat içinde
Aman be Şevki Aga ne dedim sana
On sekiz yaşında sen kıydın bana
On beş yaşındayken sen kıydın bana (Pır.) (Hasan 2008: 355)

22. *Münever'in Türküsü*
Mümün kaynına derler düşük omuzlu Seliş
Gittin ayşamlen evleri dil geniş
Münever mari Münever
Münever mari Münever (Al.) (Hasan 2008: 201)

23. *Nadire*
Nadire'm aylere
Susuz duru canım dereler
Hiç gücenme Nadire'm
Sırmadan kovan beline (Pır.) (Hasan 2008: 203)

24. *Nazife*

Çıktım Şarköy'ün başına sıra sıra zeytinler
On beş yaşında Nazife de Hanım'a çok yazık ettiler
Baya girdim bağ budanmış ana bülkül (bülül) dadanmış
O bayırdan şu tepeye Nazife'm aman oyun olur mu hop hop
On beş yaşında Nazife de Hanım'a doyum olur mu
O tepeden şu tepeye Nazife'm aman oyun olur mu
Keklik kebabına aman canım Nazife'm aman doyum olur mu (Pır.) (Hasan 2008: 205)

25. *Nazike*

Nazike'den aldım makazi
Açtım a gömlek yakası
Bizim evden gözüdür
Nazike'nin odası (Dur.) (Hasan 2008: 205)

26. *Nazile*

Alçak yüksek duvarlarda Nazile'm
Çiçek mi ekersin
Gelen geçen yolcuları Nazile'm
Baş odaya çekersin (Koc.) (Hasan 2008: 206)

27. *Saniye Anim*

Saniye'nin elleri yanar tüter dilleri
Saniye Anim'in gömlekleri oyalıdır yenleri
Çek arabayı ormana sügüt dali kirmaga
Elmaz yüzük yaptırırım o kinalı parmaga (Oh.) (Hasan 2008: 306)

28. *Şükriye*

Gradışte bağlarında iki asma daldırma
Şimdi gelecek Şükriye'me iki Sırpli candırma
Ah dedim vah dedim Şükriye'me doyamadım (Grad.) (Hasan 2008: 316)

29. *Tombalacık Fadime'm*

Koşu kavak çamları Fadime'm giymiş şalları
Salınarak yürüyor
Koşturur adamları Ah mari Fadime'm
Tombalacık Fadime'm
Senden vazgeçmem (Bingöl 2015: 204)

30. *A Bre Çerkes Kızı*

A bre Çerkes kızı
Lepe Sultanım
Göster de boyunu alayım seni
A bre budal asker nemi (nemi) göresin

Bahçelerde selvi gördüğün yok mi (Hasan 2008: 75)

31. *Bosna Kızı*

Açıl da *Bosna kızı*

Yüzünü de göreyim

Göreyim de öyle de bileyim

Nemi göresin a be Nizam

Nemi göresin

Çarşılarda beyaz somun

Gördüğün mi yok

Benim gibi çapkın kız

Benim gibi güzel kız

Aldığın mi yok (Grad.) (Hasan 2008: 111)

32. *Deniz Dalgasız Olmaz*

Deniz dalgasız olmaz

Kızlar sevdasız olmaz

Yaudi kızı sevenin

Başı belasız olmaz (Rad.) (Hasan 2008: 124)

33. *Doyran Türküsü*

Demedim mi oğlum sana

Almayasın *Raya kızı*

Anan bulacak sana

Bir ufacak *Türk kızı* (Doy.) (Hasan 2008: 132)